

Mgr Piotr Burczyk - prawnik
Kurator Specjalista – Sąd Okręgowy w Poznaniu.
*Prezes Wielkopolskiego Stowarzyszenia Kuratorów Sądowych
z siedzibą w Pile*

REFERAT

Temat: „*Sądowy Kurator Zawodowy jako organizator i koordynator działań w środowisku lokalnym - na rzecz społecznej readaptacji skazanych*”.

1. Wstęp.

Szanowni państwo!

Cechą charakterystyczną polityki kryminalnej w Polsce, *przed 1989 rokiem i na początku lat dziewięćdziesiątych*, była jej żywiołowość, uleganie potrzebom chwili, czy też doraźnym naciskom politycznym i społecznym. Brakowało w niej i ciągle jeszcze brakuje (choć należy w tym miejscu zaakcentować, że stan ten zaczyna ulegać pewnym pozytywnym przemianom) kompleksowego i długookresowego programu przeciwdziałaniu przestępczości, który w jasny i zrozumiały dla społeczeństwa sposób określałby jej założenia i pryncypia. Moim zdaniem tylko taki program może konsekwentnie i skutecznie przeciwdziałać niekorzystnym zjawiskom kryminalnym i być jednym z elementów szeroko rozumianej profilaktyki.

Jednym z ogniw takiego programu jest niewątpliwie dążenie do tworzenia w środowiskach lokalnych zintegrowanego systemu współdziałania różnych podmiotów, wyspecjalizowanych w zakresie resocjalizacji i udzielaniu pomocy osobom skazanym i ich rodzinom. Językiem uwagi w tej dziedzinie powinien być, moim zdaniem, sądowy kurator zawodowy jako jeden z organizatorów i koordynatorów funkcjonowania takiego systemu na terenie jego działania. Sądowa służba kuratorska nie może bowiem działać jedynie w zamkniętym środowisku zawodowym. Musi być zawsze otwarta na potrzeby i oczekiwania społeczeństwa. *Kurator zawodowy, aby mógł w sposób skuteczny i efektywny wykonywać orzeczenia sądu oraz w sposób efektywny resocjalizować poddanych jego pieczy skazanych musi działać w oparciu o racjonalne zaplecze wykonawcze.*

Dzisiaj w Polsce dysponujemy już dobrym instrumentarium prawnym, pozwalającym sądowemu kuratorowi zawodowemu skutecznie działać w ramach jego uprawnień i kompetencji – jako samodzielnego organu postępowania wykonawczego. Te instrumenty prawne, zawarte są w kodeksie karnym wykonawczym, ustawie o kuratorach sądowych oraz w innych aktach prawnych – wykonawczych. Główny więc akcent dzisiaj, powinien być położony na rzecz tworzenia racjonalnego i skutecznego zaplecza, w zakresie efektywnego wykonywania orzeczeń sądowych oraz skutecznego i efektywnego prowadzenia procesu resocjalizacji wobec skazanych, w warunkach wolnościowych.

Temu właśnie problemowi pragnę poświęcić swoje wystąpienie, dzieląc się z państwem osiągnięciami nauki, praktyki i swoimi przemyśleniami opartymi o własne doświadczenia.

2. Podstawy prawne obowiązujące sądowego kuratora zawodowego w tej dziedzinie.

Jak już stwierdziłem wcześniej, sądowy kurator zawodowy działa w oparciu o stosowne instrumentarium prawne zawarte, między innymi w:

- a. *ustawie o kuratorach sądowych z 27 lipca 2001 roku,*
- b. *w ustawie karnej – z dnia 6 czerwca 1997 roku – kodeks karny wykonawczy.*

Ustawodawca w obu tych aktach prawnych przewidział dla sądowego kuratora określone uprawnienia i obowiązki oraz zadania:

- w ustawie o kuratorach sądowych w Art. 11 p. 3 stwierdzono, że: cyt. „zawodowy kurator sądowy obowiązany jest do: współpracy z właściwym samorządem i organizacjami społecznymi, które statutowo zajmują się opieką, wychowaniem, resocjalizacją, leczeniem i świadczeniem

pomocy społecznej w środowisku lokalnym”. Jak wiemy z własnego doświadczenia, na terenie działania kuratora zawodowego (sądu rejonowego) występuje stosunkowo duża liczba takich podmiotów. Aby ich rola była skuteczna w praktyce – działania tych podmiotów muszą być odpowiednio zorganizowane i zsynchronizowane – poprzez utworzenie zintegrowanego systemu ich współdziałania,

- w ustawie karnej – kodeks karny wykonawczy w Rozdz. VII pod tyt.: „UCZESTNICTWO SPOŁECZEŃSTWA W WYKONYWANIU ORZECZEŃ ORAZ POMOCY W SPOŁECZNEJ READAPTACJI SKAZANYCH” ustawodawca przewidział (*po raz pierwszy, w historii powojennej*) rozwiązania prawne, zmierzające do tworzenia stosownego zaplecza i systemu, niezbędnego do profesjonalnego prowadzenia resocjalizacji skazanych, w celu ich społecznej readaptacji. W art. 41§ 1 kkw - określono zadania, jakie winny być wykonywane w zakresie społecznej readaptacji skazanych. Natomiast w tym samym artykule w § 2 - wymieniono podmioty wykonujące te zadania, takie jak: „właściwe organy administracji rządowej, samorządowej oraz sądowi kuratorzy zawodowi”.

W art. 40 kkw ustawodawca przewidział powołanie Rady Głównej ds. Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym. W stosownym Rozporządzeniu wykonawczym określił jasno zadania takiej Rady. Przewidział uczestnictwo w niej, obok innych podmiotów, również przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości a przewodnictwo Radzie powierzył Ministrowi Sprawiedliwości. W §3 tego artykułu, przewidział możliwość powoływania również rad terenowych, gdzie reprezentowani są obok innych podmiotów, przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości, z reprezentantami służby kuratorskiej łącznie. Przewodniczy takiej radzie z urzędu Prezes Sądu Okręgowego. *Uważam, że powoływanie rad terenowych leży w interesie służby kuratorskiej i kuratorzy powinni być inicjatorami takich działań.* To tyle jeśli chodzi o formalno – prawne aspekty obowiązujące kuratora zawodowego w jego działalności w środowisku lokalnym.

3. Zawodowa i społeczna potrzeba działania kuratorskiej służby sądowej w środowisku lokalnym.

Pozwólcie Państwo, że podzielę się teraz swoimi przemyśleniami dotyczącymi praktyki związanej ze społeczną readaptacją skazanych. Według mojej oceny są małe szanse na efektywną i skuteczną społeczną readaptację osób skazanych, w tym ich resocjalizację, bez funkcjonowania zintegrowanego systemu współdziałania podmiotów zajmujących się zawodowo i społecznie tą problematyką. W pełni podzielam pogląd Pana prof. Piotra Stępnika – Kierownika Studium Penitencjarnego UAM w Poznaniu – zawartego w jego książce pt. *„Wymiar Sprawiedliwości i Praca Socjalna w krajach Europy Zachodniej”*, który pojęcie resocjalizacji rozumie – *jako działalność zmierzającą do zapewnienia sprawcy przestępstwa takich warunków funkcjonowania w społeczeństwie, które umożliwiają mu powrót do życia zgodnego zarówno z nim samym jak i obowiązującym porządkiem społecznym. Działalność ta, zdaniem autora, powinna być oparta o trzy elementy:*

- ✓ pracę wychowawczą,
- ✓ leczenie,
- ✓ działalność opiekuńczą, zwłaszcza z zakresu opieki społecznej.

Trudno nie zgodzić się z takim rozumowaniem. Nie można bowiem oczekiwać powodzenia, w realizowanym przez kuratorów sądowych procesie resocjalizacji skazanych, bez socjalnego zabezpieczenia w początkowym ich okresie pobytu na wolności. W obecnej praktyce kurator nie dysponuje wystarczającymi jeszcze środkami na udzielenie skutecznej pomocy postpenitencjarnej osobom skazanym, *choć muszę tutaj zaznaczyć, że stan ten aktualnie, w dużym stopniu uległ i ulega*

systematycznej poprawie - zwiększyły się środki finansowe na pomoc osobom skazanym. Ale w dalszym ciągu kurator zawodowy nie dysponuje większymi możliwościami w zakresie, np.: *załatwienia podopiecznemu miejsca pracy, zakwaterowania, nie mówiąc o mieszkaniu – socjalnym.* Tak więc trudno w takich warunkach mówić o efektywnej readaptacji skazanych w warunkach wolnościowych. Skazani są w środowiskach lokalnych stygmatyzowani i ci skazani, którzy chcą odmienić swoje dotychczasowe życie mają utrudniony start życiowy i wymagają pomocy od instytucji wyspecjalizowanych, w tym kuratora zawodowego, w swoim własnym interesie, ale również w interesie samej społeczności lokalnej. *Chodzi przecież o ograniczanie powrotności skazanych do przestępstwa oraz o podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego.* Proszę Państwa praktyka dowiodła, że wadliwie funkcjonująca pomoc postpenitencjarna, której skazany po opuszczeniu zakładu karnego nie otrzyma w pierwszym okresie pobytu na wolności – (do trzech miesięcy, nieraz dłużej) – w przeważającej liczbie przypadków, powoduje, że wraca on ponownie na drogę przestępstwa i tym samym stanowi dla społeczności lokalnej poważne zagrożenie kryminalne. Osoba taka po opuszczeniu zakładu karnego, już w warunkach wolnościowych przeważnie bywa w stanie kryzysu – opresji, wynikającej z trudności adaptacyjnych w warunkach wolnościowych (*szczególnie po długim pobycie w zk*).

Pragnę w tym miejscu podkreślić, że jednym z podstawowych zadań sądowego kuratora zawodowego jest pomoc w rozwiązywaniu problemów życiowych osób skazanych poddanych jego pieczy. Pomocy mającej na celu wzmacnianie i ukierunkowanie skazanego w różnych dziedzinach jego działalności, a proces ten opiera się na tradycyjnie już wypracowanych metodach: *pracy z indywidualnym przypadkiem, pracy z grupą oraz organizowaniem w tym względzie społeczności lokalnej.* Raz jeszcze pragnę podkreślić, jak ważna w tych działaniach w środowisku lokalnym jest rola kuratora zawodowego - jego wiedza, jego umiejętności zawodowe, znajomość realiów środowiska lokalnego i sądzę - pewien bakcył społecznikowski. Kurator nie może oczekiwać z za biurka, aż problemy o których wspomniałem wyżej, same się rozwiążą lub rozwiążą je inni, lecz sam musi być aktywny w budowaniu stosownego, dla potrzeb wykonywanych zadań służby kuratorskiej, zaplecza wykonawczego.

Kurator zawodowy swoje obowiązki wykonuje prowadząc w postępowaniu karnym wykonawczym następujące środki probacji:

- warunkowe umorzenie postępowania karnego,
- warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności,
- warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbycia reszty kary pozbawienia wolności,
- kara ograniczenia wolności.

Jak wynika z wyżej podanego zestawienia, szerokie jest spektrum działalności kuratora zawodowego, w zakresie realizacji środków probacji. Jego działalność zawodowa musi więc być ukierunkowana na udzielanie pomocy skazanym w różnych dziedzinach. Musi posiadać odpowiednią wiedzę i orientację w zakresie udzielania poradnictwa skazanym z różnych dziedzin, jak również kierowania go do wyspecjalizowanych podmiotów, w celu uzyskania tam stosownej do potrzeb pomocy.

Szczególnym środkiem probacji, jaki nadzoruje w postępowaniu wykonawczym kurator zawodowy, to wykonywanie przez skazanych kary ograniczenia wolności. Aby kara ta mogła być efektywnie i skutecznie wykonywana oraz, aby w pełni realizowane były cele kary, muszą funkcjonować w praktyce wykonawczej odpowiednie do wymogów, warunki. Kurator zawodowy, zgodnie z art. 55§2 kkw oraz Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 13 czerwca 2003 roku odpowiedzialny jest za wykonywanie czynności związanych z organizowaniem i kontrolowaniem wykonywania kary ograniczenia przez skazanych. Wykonywanie tej kary wymaga pełnego zaangażowania środowiska lokalnego, w tym przede wszystkim samorządu lokalnego. I tutaj jest ważna rola kuratora zawodowego na styku – sąd – społeczność lokalna. Polega ona na umiejętności przekonywania społeczeństwa do skuteczności tej kary w orzecznictwie, w społecznej readaptacji osób skazanych w warunkach wolnościowych, wreszcie o ekonomicznych i społecznych aspektach tej kary, w tym na społecznym oddziaływaniu na osoby naruszające porządek prawny, które mają

szansę na odpłatę społeczności lokalnej za zło jakie na jej rzecz wyrządziły. Ma to kapitalne znaczenie, ponieważ ten środek probacji jest i powinien być, poważną alternatywą dla orzekanej kary pozbawienia wolności. Wreszcie kurator ma za zadanie ciągle poszukiwanie nowych miejsc pracy dla wykonywania obowiązku pracy na cele społeczne, w ramach wykonywania kary ograniczenia wolności, dla pełnego - skutecznego wykonywania orzeczeń. Odpowiada on również za szkolenie przedstawicieli podmiotów i innych zakładów pracy, w celu realizacji wykonywania kary, zgodnie z wymogami prawnymi. W tym przypadku również należy podkreślić bardzo aktywną rolę kuratora zawodowego w środowisku lokalnym. *Od jakości pracy kuratorów zawodowych zależy efektywność i skuteczność wykonywania kary ograniczenia wolności.*

4. Urealnienie możliwości sądowego kuratora zawodowego – organu wykonawczego - w postępowaniu karnym wykonawczym, w realizacji jego obowiązków.

W poprzedniej części swojego wystąpienia skupiłem się na zadaniach kuratora, teraz pragnę zaprezentować oczekiwania jakie mogą i powinny być spełnione, aby kurator miał możliwość efektywnie działać w procesie społecznej readaptacji i pomocy skazanym.

W tym miejscu posłużę się fragmentem treści artykułu „ karać czy resocjalizować - Pani redaktor Agaty Pilarskiej-Jakubczak z miesięcznika „Resocjalizacji” – wydanie maj 2006 - ze zwierzeń jednego ze skazanych – cyt. „- W kwietniu minie trzy lata jak wyszedłem na wolność- opowiada były więzień. – Nie miałem nic, nawet wykształcenia średniego. Nie miałem pracy. Po tygodniu byłem załamany. Chciałem żyć normalnie, a nie mogłem. Przez ponad rok nosiłem ulotki, wtedy poznałem przyjaciół, którzy mi zaufali. Podjąłem naukę, znalazłem lepszą pracę. Miałem szczęście, bo 80 proc. moich kolegów nie żyje. Jedni się zaćpali, inni zastrzelili, inni siedzą w więzieniu.

Kiedy, w jakich warunkach, w stosunku do kogo kara i resocjalizacja jest narzędziem skutecznym? W tych zwierzeniach widać dokładnie , jak ważne, oprócz rozwijania potencjału człowieka, jest stworzenie warunków zewnętrznych, które umożliwiają normalne funkcjonowanie po wyjściu na wolność. Chodzi o to, żeby mieć rodzinę, do której się wraca, mieszkanie, pracę. Zwykle opuszczając zakład karny otrzymuje się parę złotych na bilet do środowiska, które zrobiło z nas przestępcę. Tym samym wraca do przestępstwa”.

Nasuwa się więc pytanie: a co się dzieje w przypadku, kiedy skazany pragnie zmiany swego życia, ale nie uzyskał w życiu takiej szansy, jak skazany zwierzający się Pani redaktor w wyżej cytowanym artykule?

Jest to moim zdaniem ważne pytanie. Uważam, że jest szansa, aby takim skazanym wskazać właściwą drogę do wolności. Należy wypracować system i stosowne zaplecze, które umożliwią skuteczniejsze niż obecnie, działania i możliwości, w zakresie społecznej readaptacji skazanych. Resocjalizacja jest przecież - prawem skazanego i powinien mieć możliwość z niej skorzystać. To retoryczne pytanie skłoniło mnie do przedstawienia Państwu pewnych propozycji:

- I. **Tworzenia w polskim systemie penitencjarnym hosteli.** Na początku lat 2000 – Wielkopolskie Stowarzyszenie Kuratorów Sądowych z Siedzibą w Pile, było inicjatorem zorganizowania na terenie Piły hostelu – *pod nazwą Kuratorski Ośrodek Probacji – „Wspólny Dom”*, przede wszystkim dla osób skazanych zwalnianych - w różnym trybie prawnym - z zakładów karnych, nie posiadających stałego miejsca pobytu – tj. bezdomnych oraz odrzuconych przez rodzinę z oczywistych względów – dotyczy to przeważnie skazanych, którzy stosowali, przed osadzeniem przemoc w rodzinie lub w rażący sposób zaniedbywali swoje obowiązki rodzicielskie. Od tego czasu trwają działania zmierzające do realizacji tego przedsięwzięcia. Jest przygotowany program i koncepcja prowadzenia takiego hostelu, *ale przeszkodą jest problem finansowania jego powstania i bieżącego funkcjonowania tego przedsięwzięcia.* Stowarzyszenie takimi

środkami nie dysponuje. Samorządy lokalne również nie posiadają nadmiaru środków finansowych w swoich budżetach, chociaż ideę powoływania takich hoteli popierają. Sądzę, że takie przedsięwzięcia powinny być w zainteresowaniu władz państwowych, w tym Ministerstwa Sprawiedliwości, któremu podlega Sądowa Służba Kuratorska. Bo tylko stabilizacja finansowa w prowadzeniu takich hosteli może być gwarancją ich stałego i profesjonalnego działania.

Szanowni Państwo uważam, że temu zagadnieniu należy poświęcić uwagę, ponieważ idea powoływania w Polsce hosteli ma również swoje społeczne uzasadnienie. Kodeks karny wykonawczy przewiduje w art. 164§1 instytucję – przygotowania skazanego do warunkowego zwolnienia lub zwolnienia po odbyciu kary pozbawienia wolności. Jest to okres w czasie którego przygotowuje się skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. Jednak w tym systemie jest pewna luka. Skazany bezdomny lub odrzucony przez rodzinę (nie mający stałego miejsca pobytu) z reguły trafia po opuszczeniu zakładu karnego, do środowiska przestępczego i sam wraca na drogę przestępstwa, stanowiąc zagrożenie dla porządku prawnego i środowiska lokalnego. W polskim systemie penitencjarnym brak ognia pośredniego między zakładem karnym, a wolnością, aby tacy skazani mogli „łagodnie lądować” w warunkach wolnościowych, gdzie mogliby konstruktywnie przejść okres adaptacyjny. Takim ogniem z powodzeniem może być hostel z odpowiednio przygotowanym programem i kadrą. Nie może to być zwykła przechowalnia ludzi – noclegownia – bo takie się zdarzają, *tylko profesjonalny ośrodek – realizujący odpowiedni program.*

Szanowni Państwo nie będę tego tematu rozwijał bo stanowi on zakres dla odrębnego referatu.

Pragnę tylko dodać, że WSKS podpisało umowy o współpracy z kuratorami z Wielkiej Brytanii i USA, gdzie takie hostele funkcjonują i sprawdzają się w praktyce i mam nadzieję, że będziemy u naszych przyjaciół zdobywali nowe doświadczenia, które da się adaptować w naszych, polskich warunkach.. Osobiście miałem okazję wizytować kilka takich hosteli w kuratorskim okręgu w Sheffield w Wielkiej Brytanii. Na zaproszenie naszych partnerów z USA będę miał okazję również w lipcu 2007 roku zapoznać się z zarządzaniem i funkcjonowaniem takich hoteli w USA. Wiedza ta i doświadczenia oby państw, na pewno będzie nam bardzo przydatna w naszej przyszłej działalności. Bardzo dziękuję naszym angielskim i amerykańskim przyjaciołom za pomoc i otwartość w tym względzie. Bardzo liczę na pomoc w realizacji tego przedsięwzięcia ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości, którego przedstawiciele biorą udział w Kongresie.

II. Realizacja specjalistycznych programów terapeutycznych.

Bardzo istotnym problemem w realizacji procesu resocjalizacji oraz w społecznej readaptacji skazanych jest możliwość skutecznego realizowania działań pomocowych, w tym prowadzenia profesjonalnej terapii. W zakładach karnych funkcjonuje już duże spektrum, różnych programów terapeutycznych, *to bardzo dobrze.* Jednak większość tych programów powinna być kontynuowana w warunkach wolnościowych, aby spełniły swoje zadanie i cele jakie się w nich zakłada. Z tym jest już gorzej. *Na ich kontynuacji w warunkach otwartych zależy również naszym kolegom ze służby więziennej, z którymi utrzymujemy stały kontakt i dzielimy się swoimi doświadczeniami.*

Wielkopolskie Stowarzyszeni Kuratorów Sądowych dostrzega taką potrzebę i własnym działaniem takie programy stara się realizować, pozyskując na te zadania środki finansowe z różnych źródeł, w tym z Unii Europejskiej. *Skutecznie, od kilku już lat prowadzimy na terenie Poznania program korekcyjno – edukacyjny wobec sprawców przemocy domowej w warunkach zamkniętych – w zakładach karnych.* Aktualnie przygotowujemy grupę specjalistów do prowadzenia tego programu w warunkach wolnościowych. Rozpoczęliśmy, w ramach unijnego programu „pomóżmy sobie,

pomóżmy innym”, szkolić grupę kuratorów zawodowych z Sądu Rejonowego w Poznaniu, w zakresie umiejętności postępowania kuratora sądowego w rozpoznawaniu i przeciwdziałaniu społecznie szkodliwemu zjawisku, jakim jest przemoc domowa. Na realizację tego programu uzyskaliśmy środki finansowe z Unii Europejskiej. Szkolenie to zakończyło się sukcesem, a kuratorzy otrzymali stosowne certyfikaty pozwalające im na praktyczną działalność. Takie szkolenia będziemy kontynuowali na terenie działania również innych sądów, jeżeli będzie takie zapotrzebowanie. Temat ten tylko sygnalizuję, chcąc podkreślić wagę tego problemu. *Pozyskiwanie programów terapeutycznych jest bardzo kosztowne, ale moim zdaniem konieczne, jeżeli myślimy poważnie o postępie w praktycznej realizacji społecznej readaptacji i pomocy skazanym. Nie jest to zadanie tylko organizacji pozarządowych, ale również zadanie rządu i samorządów lokalnych. Liczymy na współdziałanie w tym zakresie.*

Są już podejmowane przez organy państwowe (przy aktywnym udziale organizacji pozarządowych) pewne konkretne, społecznie oczekiwane, działania jak: praktyczne już funkcjonowanie - ustawy o powoływaniu Centrów Integracji Społecznej – bardzo ciekawa inicjatywa. Takie Centrum Integracji Społecznej działa już aktywnie na terenie Poznania – zorganizowane i prowadzone przez Fundację „Barka”, z którą to organizacją współpracuje WSKS. W dniu 29 lipca 2005 roku uchwalono Ustawę dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, która reguluje zadania i obowiązki podmiotów w tym zakresie, na szczeblu rządowym i samorządowym. Daje ona szansę na skuteczniejszą poprawę sytuacji w tym zakresie.

Są więc już regulacje prawne. Należy ich wymogi wprowadzać w życie i *to zależy już od aktywności poszczególnych środowisk zawodowych i społecznych oraz od zmiany mentalności ludzi, którzy muszą sobie zdawać sprawę, że powodzenie w realizacji zadań związanych ze społeczną readaptacją skazanych – to korzyści zarówno ekonomiczne (profilaktyka potrzebuje mniej środków finansowych, niż zwalczanie skutków przestępczości) i społeczne. To wzrost bezpieczeństwa publicznego.*

5. Funkcjonowanie Rad Terenowych do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym.

W punkcie 2 referatu zasygnalizowałem sprawę możliwości powoływania na terenie województwa Rad Terenowych ds. Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym. W tej części swojego wystąpienia chciałby się właśnie ustosunkować do tego problemu, dlaczego jest to takie ważne zadanie z punktu widzenia realizacji zakresu działania sądowej służby kuratorskiej.

Otóż współdziałanie różnych instytucji rządowych samorządowych, organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką związaną ze społeczną readaptacją skazanych powinno mieć miejsce na różnych szczeblach działalności, tj. na terenie działania sądów rejonowych – obejmujących rejon gmin oraz powiatów. Na terenie sądów Okręgowych działających w poszczególnych województwach. Na tym pierwszym szczeblu działalności – inicjatywa w zakresie organizowania i koordynowania zintegrowanego systemu współdziałania działających tam różnych podmiotów w zakresie społecznej readaptacji skazanych powinna należeć do kierownika kss oraz kuratorów zespołu. Na drugim szczeblu działalności – województwa, kapitalną możliwość dla praktycznego funkcjonowania zintegrowanego systemu współdziałania może być działalność Rad Terenowych ds. Społecznej Readaptacji Skazanych, które to rady już z samej nazwy są przewidziane do działania właśnie w tym zakresie. *W tym przypadku inicjatywa powoływania Rad powinna wypływać od Kuratorów Okręgowych.*

W składzie takich rad, tej głównej oraz tych terenowych znajdują się przedstawiciele wszystkich głównych instytucji rządowych, samorządowych oraz organizacji pozarządowych. Rady stanowią więc możliwość wymiany poglądów na temat problemów związanych ze społeczną readaptacją skazanych na terenie ich działania, ze społeczną kontrolą wykonywania kar, wreszcie z ukierunkowaniem pomocy postpenitencjarnym. Rady Terenowe do gremium bardzo ważne, o

dużym autorytecie społecznym. Mogące opiniować różne działania i kierować swoje opinie i uwagi do przedstawicieli instytucji rządowych, do samorządów, do jednostek penitencjarnych itp. Rady terenowe mogą też opiniować i skutecznie wspierać ciekawe programy realizowane przez organizacje pozarządowe. *Działanie rad terenowych, o tak szerokim spektrum przedstawicieli różnych podmiotów zajmujących się zawodowo i społecznie problematyką społecznej readaptacji skazanych, to okazja do nawiązania bezpośrednich kontaktów i stworzenia na terenie województwa zintegrowanego systemu ich współdziałania, na rzecz usprawnienia działań związanych ze społeczną readaptacją skazanych. Taki cel, moim zdaniem, powinien przyświecać aktywności kuratorów zawodowych w środowiskach lokalnych, na różnych szczeblach działalności.*

Biorąc powyższe pod uwagę zachęcam kuratorów zawodowych do podejmowania inicjatyw w zakresie powoływania takich rad i aktywnego działania w ich pracach. Mówię to jako praktyk, który pełni funkcję sekretarza Rady Terenowej Województwa Wielkopolskiego i mam w tym zakresie pozytywne doświadczenia.

6. Jawność działania kuratorskich służb sądowych - w sądowych okręgach i rejonach działania.

Moim zdaniem, ważną dziedziną funkcjonowania służby kuratorskiej, to jej jawność działania. Polegająca między innymi na utrzymywaniu kontaktu z mediami, zarówno z tymi o zasięgu krajowym oraz lokalnym. Nie bójmy się tego kontaktu.

Celem takich kontaktów powinno moim zdaniem być:

- a. informowanie naszego społeczeństwa o działalności służby kuratorskiej. Jej powodzeniach w działalności resocjalizacyjnej i readaptacyjnej, ale również o potrzebach i zagrożeniach – wynikających z braków i niedociągnięć w organizacji i funkcjonowaniu sądowej służby kuratorskiej, w tym o braku zaplecza do efektywnego wykonywania orzeczeń sądów. *Uświadamianie społeczeństwa, że skutecznie działająca probacja w państwie, to również większe bezpieczeństwo publiczne i przez to uzyskiwanie większej przychylności dla jej działań. W efekcie takich poczynań, można wpływać skutecznie na zmianę mentalności środowisk lokalnych w tym zakresie,*
- b. utrzymywanie stałego kontaktu, na różnych szczeblach, z przedstawicielami parlamentu – posłami i senatorami, samorządów lokalnych - z radnymi. Taki kontakt przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości daje pozytywne efekty w zrozumieniu zadań określonych służb, w tym przypadku sądowej służby kuratorskiej. Mówię to na podstawie swoich doświadczeń, chociażby przy realizacji kontaktów, związanych z uczestnictwem środowisk lokalnych przy wykonywaniu przez skazanych kary ograniczenia wolności. *Te osobiste kontakty, spowodowały w sądowym okręgu poznańskim, większe zainteresowanie i zaangażowanie samorządów w tym zakresie. (Większe niż poprzez „suche” studiowanie, przez w/w podmioty - Rozporządzeń wykonawczych, dotyczących tej materii).*

Tak więc, moim zdaniem warto w tą dziedzinę działalności sądowej służby kuratorskiej inwestować, dla zwiększania kontaktu ze środowiskiem lokalnym, w celu poparcia jej działań, a poprzez to - zwiększenia efektywności i skuteczności działania probacji.

Konkluzja.

Szanowni Państwo!

Dokonując podsumowania mojego wystąpienia, pragnę podkreślić, że w polityce karnej każdego państwa - ważna jest, a może najważniejsza skuteczność wykonywania orzeczeń sądów – tj. postępowanie wykonawcze. Nawet najlepsze z punktu widzenia polityki karnej - orzeczenie sądu, jeżeli jest wadliwie, lub nieskutecznie wykonane w postępowaniu wykonawczym, traci swój sens - w stosowaniu prewencji szczególnej i ogólnej, w polityce kryminalnej państwa. Wytwarza

bowiem w społeczeństwie niechęć i brak zaufania do wymiaru sprawiedliwości. *Moim zdaniem, to właśnie skuteczność postępowania karnego wykonawczego - stanowi o prestiżu wymiaru sprawiedliwości.* Kuratorzy zawodowi mają w tym zakresie znaczącą rolę do wypełnienia, w ramach postępowania wykonawczego – jako samodzielny organ tego postępowania. W referacie skupiłem swoją uwagę tylko na części zadań służby kuratorskiej tj. na roli kuratora zawodowego w środowisku lokalnym. *Roli bardzo ważnej, bo dotyczącej organizowania skutecznego zaplecza dla wykonywania orzeczeń sądów i zakresu działania sądowego kuratora zawodowego. Bez tego zaplecza oraz zabezpieczenia oczekiwań społecznych, probacja nie będzie w pełni skutecznie spełniała jej zadań, w tym również w zakresie zabezpieczenia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa publicznego. W każdym państwie ten właśnie cel jest określany jako priorytetowy.*